

בענין סדר זכרונות

Can't We Just Forget and Move On?

Embracing the Challenge of Yom HaZikaron

חלול תשע"ד

"Your Permanent Record"

You remember the Permanent Record. In school, you were constantly being told that if screwed up, the news would be sent to the principal and placed in your Permanent Record.

Nothing more needed to be said. No one had ever seen a Permanent Record. That didn't matter. We knew it was there. We imagined a steel filing cabinet crammed full of Permanent Records, one for each kid in the school. I think we always assumed that our Permanent Record was sent on to college with us, and later to our employer - probably with a duplicate to the U.S. Government.

I have a terrible feeling that mine was the last generation to know what a Permanent Record was - and that it has disappeared as a concept in society.

There was a time when people really stopped before they did something they knew was deceitful, immoral or unethical. They didn't stop because they were such holy folks. They stopped because they had a nagging fear that if they did the foul deed it would end up on their Permanent Record.

At some point in the last few decades, I'm afraid, people wised up to something that amazed them: there is no Permanent Record. They discovered that regardless of how badly you fouled up your life or the lives of others, there was nothing about it on your record. You would always be forgiven, no matter what.

So pretty soon men and women-instead of fearing the Permanent Record-started laughing at it. The things that they used to be ashamed of, that once made them cringe when they thought about them, now became "interesting" aspects of their personalities.

If the details were weird enough, the kinds of things that would have really jazzed up the Permanent Record, people sometimes wrote books confessing them, and the books became best-sellers. They found out that other people-far from scornning them-would line up in bookstores to get their autographs. Talk-show hosts would say, "Thank you for being so honest with us. I'm sure our audience understands how much guts it takes for you to tell us these things." Permanent Records were being opened up for the whole world to see-and the sky did not fall in.

As Americans began to realize that there probably never been a Permanent Record, they deduced that any kind of behavior was permissible. All you had to do was say, "That was a real crazy period in my life." All would be ok.

And that is where we are today. We have accepted the notion that no one is keeping track. No one is even *allowed* to keep track, I doubt you could scare a school kid nowadays by telling him that the principal was going to inscribe something on his Permanent Record; the kid would probably file a suit under the Freedom of Information Act and expect to obtain his Permanent Record by recess. Either that, or call it up on his or her computer and deleted it.

As for us adults, it has been so long since we believed in the Permanent Record that the very mention of it now brings a nostalgic smile to our faces. We feel naive for every having believed there was such a thing.

But who really knows? On some distant day when we check out of this earthly world and approach the gates of our new eternal home, our smiles may freeze. We just might be greeted by a heavenly presence sitting there casually leafing through a dusty, battered volume of our Permanent Record, as we come jauntily into view.

#2 ברכת זכרונות - אֲתָהּ זֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם. וּפְקֹד כָּל יְצוּרֵי קֶדֶם. לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת וְהַמוֹן נִסְתָּרוֹת שְׁמִיבְרָאשִׁית. כִּי אֵין שְׂכָחָה לְפָנֶיךָ כִּסֵּא כְבוֹדְךָ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. אֲתָהּ זֹכֵר אֶת כָּל הַמַּפְעָל. וְגַם כָּל הַיְצוֹר לֹא נִכְחַד מִמֶּךָ. הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. צוּפָה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. כִּי תִבְיֵא חֶק וְזָכְרוֹן לְהַפְקִיד כָּל רוּחַ וְנִפְשׁ. לְהַזְכִּיר מַעֲשִׂים רַבִּים וְהַמוֹן נִסְתָּרוֹת לְאֵין תִּכְלִית. מִרְאשִׁית כְּזֹאת הוֹדַעְתָּ. וּמִלְפָּנִים אוֹתָהּ גָּלִיתָ. זֶה הַיּוֹם תִּחַלֵּת מַעֲשֶׁיךָ. זָכְרוֹן לְיוֹם רֵאשׁוֹן. כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב:

וְעַל הַמַּדִּינוֹת בּוֹ יֵאָמֵר. אֵי זֹ לְחַרְב. אֵי זֹ לְשָׁלוֹם. אֵי זֹ לְרָעָב. אֵי זֹ לְשָׁבַע. וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפְקְדוּ. לְהַזְכִּיר לְחַיִּים וְלָמוֹת. מִי לֹא נִפְקֵד כְּהִיּוֹם הַזֶּה. כִּי זָכַר כָּל הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא. מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ. וְעֲלִילוֹת מִצְעָדֵי גִבּוֹר. מִחֲשָׁבוֹת אָדָם וְתַחֲבֻלוֹתָיו. וְיִצְרֵי מַעֲלָלֵי אִישׁ. אֲשֶׁרִי אִישׁ שָׁלָא יִשְׁכַּחְךָ, וְכֵן אָדָם יִתְאַמֵּץ בָּךְ. כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לְעוֹלָם לֹא יִפְשְׁלוּ. וְלֹא תִכְלִים לִנְצַח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ. כִּי זָכַר כָּל הַיְצוֹר לְפָנֶיךָ בָּא. וְאַתָּה דוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כָלֶם.

וְגַם אֶת נַח בְּאַהֲבָה זִכְרָתָהּ וּתְפַקְדָּהּ בְּדִבָּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. עַל כֵּן זָכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. לְהַרְבּוֹת זִרְעוֹ כְּעֶפְרוֹת תֵּבֵל וְצִאֲצָאֵיו כְּחוֹל הַיָּם, כְּפִתּוּב בְּתוֹרָתְךָ: וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נַח וְאֶת כָּל הַחֲמִיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה, וַיַּעֲבֵר אֱלֹקִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם: וְנֵאמָר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: וְנֵאמָר: וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מַעֲבָדִים אֹתָם, וְאִזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי:

וּבְדַבְרֵי קִדְשֶׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר: זָכַר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו, חֲנוּן וְרַחוּם ה' : וְנֹאמַר: טָרַף נָתַן לִירָאִיו, יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: וְנֹאמַר: וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ, וַיִּנָּחֵם כָּרֵב חֲסָדָיו:

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כְּתוּב לֵאמֹר: הִלֵּךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֲסֵד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת כְּלוּלְתֶיךָ, לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאַרְץ לֹא זְרוּעָה: וְנֹאמַר: וַיִּזְכֹּרְתִי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתְךָ בִּימֵי נְעוּרֶיךָ, וְהַקִּימוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם: וְנֹאמַר: הֵבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שְׁעָשׂוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְרִי בּוֹ זָכַר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד, עַל כֵּן הִמּוּ מַעֲלֵי לוֹ רַחֵם אֶרְחֻמֶּנּוּ נָאִם ה'.

אֱלֹקֵינוּ וְאֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלִּפְנֵיךָ, וּפְקֻדֵּנוּ בְּפְקֻדֹת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְׁמֵי שָׁמַי קָדָם. וַיִּזְכֹּר לָנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ אֲהַבַת הַקִּדְמוּנִים, אֲבִרָהֶם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֲסֵד וְאֶת הַשְּׂבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְאֶת הָעֶקֶדָה שֶׁעָקַד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, וְכַבֵּשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם. כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת פְּעֻסָּךְ. וַיִּגְלוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ. וּבְטוֹבָךָ הַגָּדוֹל יִשׁוּב חֲרוֹן אַפֶּךָ. מַעֲמָךְ וּמַעֲרִיךְ וּמֵאֲרָצְךָ וּמִנְחֻלְתֶּךָ. וְקִיָּם לָנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עֲבָדְךָ כְּאָמֹר: וַיִּזְכֹּרְתִי לָהֶם בְּרִית רַאשֻׁנִים, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹקִים אֲנִי ה': כִּי זֹכֵר כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת אַתָּה. וְאִין שִׁכְחָה לִפְנֵי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ. וְעָקַדְתָּ יִצְחָק הַיּוֹם לְזִרְעוֹ תִּזְכֹּר. בְּרוּךְ אַתָּה ה' זֹכֵר הַבְּרִית

#3 Encounters (Rabbi Aryeh Kaplan p.33-34)

Many people have asked, if G-d is so great, and if the entire universe is His domain, how can He pay any attention to the tiny speck of cosmic dust that is our planet earth. How can He give any consideration to the prayers, or to the actions, of any single individual? Such questions underestimate G-d, for just as He has infinite power, He also has infinite wisdom. Imagine: infinite wisdom, infinite intelligence, infinite mentality.

An ordinary human being has limited mental capacities. He can usually concentrate on only one thing at a time. Even then, his concentration may often waver and drift. Gifted individuals can occasionally concentrate on two or three problems at a time, but again, their concentration drifts from one thing to another; it is not absolute.

Suppose that the mentality of this entire planet were gathered, and the intelligence of all five billion people on earth were placed into a single mind. Presumably, such a mind would be able to concentrate on five billion things at once. Nevertheless, it would still be a finite intellect. But the intellect of G-d is infinite. G-d can concentrate His attention infinitely. He can focus simultaneously on every single atom in the universe. He is aware of each electron and each proton in all of creation, with less mental effort than a man uses to scan the newspaper.

An infinitely powerful G-d Who watches our every move, 24 hours a day — the implications are frightening. At every moment, G-d knows our every thought, for He sees not with light and eyes, as men do. Rather, He has an awareness of everything in the universe — an awareness that is much more than seeing — an awareness that only the Creator can have. It is a terrifying thought, but it is true.

When we first consider G-d's greatness, we are filled with tremendous awe. But if a person were to think a while, to realize just how great G-d really is, and if he would truly grasp how He watches us every second of the day, that person would become a saint. He would have no alternative. After all, how could a person do wrong if he realized that the Creator of the

entire universe is watching him constantly and is interested in everything he does?

So it is indeed possible to know something about G-d. We know that He has infinite power and that He created the universe without effort. We know that He has infinite mentality, that He is interested in us, that He listens to our prayers, and that He loves His creatures. And we understand that there is only one G-d, for there can be only one Infinite Being.

We know that G-d has no body, no shape, and no form. Our very concepts of space and time become meaningless when we try to apply them to G-d's being. But G-d is not an abstract concept. He is very real, as real as we are. In fact, He is more real than we are, for our very concept of reality was created by G-d.

This, then, is the G-d to whom we all pray. When we pray, we are talking to G-d. We speak to the Being Whose power brought the entire universe into existence. We utter this thought in our morning prayers when we say, "Blessed is He who spoke and the universe came into being."

#4 שפתי חיים מועדים א' עמ' קסב

הזכירה אצל השי"ת אינה זכירת עובדות, כי בזה לא שייך אצלו שינוי - שעכשיו זוכר, ולפני כן לא זכר. אלא הזכירה אצל השי"ת היא הפעלת אחת ממדותיו, אם היא לטובה - הפעלת מידת הרחמים, או להיפך ח"ו. מה שאין כן אצל האדם, אצלו הזכירה היא סיבה להפעלת פעולה, אבל איננה ההפעלה עצמה. כגון: (במדבר טו, לט) "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם" - ראיית הציצית גורמת לזכירה, והזכירה מביאה לידי עשיה. אבל אצל השי"ת הזכירה היא עצמה העשיה - הפעלת הנהגותיו.

#5 שם עמ' קסד

עד כמה השי"ת זוכר אותנו - זה תלוי עד כמה שאנו זוכרים את השי"ת. כשאנו אומרים ח"ו אין אלוקים בקרבי - אם כן השי"ת מסתיר את פניו. השי"ת כאילו מסיח את דעתו מאתנו, באותו שיעור שאנחנו מסיחים את דעתנו ממנו, הן ביחיד והן ברבים. אי-זכירתו והיסח דעתו של השי"ת הוא צמצום השפעתו - אין לנו את ההשגחה המיוחדת את שמירתו המעולה, והשי"ת מתנהג אתנו כאילו אנו מושלכים למקרים. מאידך גיסא - האדם הזוכר תמיד את השי"ת, שהכל מושפע ומושגח רק

מאתו, זוכה להשגחה מיוחדת שמרוממת אותו מעל כל הפגעים. כך מסביר הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פרק נא) את הנאמר: "כי בי חשק ואפלטתו, אשגבהו כי ידע שמי" (תהילים צא, יד). ומסביר הרמב"ם שחשק הוא ביטוי של קשר והתחברות יותר מאהבה. (וכן כידוע, ידיעה הוא לשון התחברות (עמוס ג, ב, וברש"י) "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה" - קרבתי, (בראשית ד, א) "והאדם ידע את חוה"). זה שקשור תמיד במחשבתו עם השי"ת, בלי היסח הדעת, זוכה להיות משוגב מעל כל הפגעים, כפי שנאמר בפרק זה, הנקרא שיר של פגעים. וכן ביאר הרמב"ן בפירושו על איוב (על הפסוק "לא יגרע מצדיק עיניו" לו, ז) את הפסוק "עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו" (תהילים לג, יח) שיש השגחה מיוחדת על אלה הדבקים תמיד בהשי"ת המצילה אותם מכל פגע. ההשגחה המיוחדת - זהו זכרון השי"ת השלם.

#6 ספר העיקרים ד:י - וכן כתב הרמב"ם ז"ל כי שיעור ההשגחה תהיה כפי שלמות הכח השכלי שבאדם ואם כן מי שהשלים נפשו כפי הכח הניתן בו יותר ראוי שתדבק בו ההשגחה האלקית יותר ומי שלא ישלים נפשו ויאבד הכח השכלי שנתן בו הנה הוא שב במדרגת הבעלי חיים וראוי שתסתלק מעליו ההשגחה האלקית

#7 בראשית ו:יג - ויאמר אלקים לנח קח כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ

#8 רש"י שם - "כי מלאה הארץ חמס" - לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל (סנהדרין קח)

וְזָכוּכִיּוֹת לְנַעֲמִיּוֹת הַכְּנִיסוּ בִּדְוֶן לְזִוּן אוֹתָן. יֵשׁ בְּהִמָּה שְׂאוֹכֶלֶת לִשְׂתִּי שְׁעוֹת בְּלִילָה, וְיֵשׁ אוֹכֶלֶת לִשְׁלֶשָׁה. תִּדְעֵה לָךְ, שֶׁלֹּא טַעַמּוֹ טַעַם שָׁנָה, דָּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי, פַּעַם אַחַת שָׁהָה נָח לְזִוּן אֶת הָאָרֶץ, הִכִּישׁוּ הָאָרֶץ וְיָצָא צוֹלַע, שֶׁנֶּאֱמַר, 'וַיִּשְׁאָר אֶרֶץ-נֹחַ'. 'אֶרֶץ', שֶׁלֹּא הָיָה שָׁלֵם וְלֹא הָיָה בָּשָׂר לְהַקְרִיב קָרְבָּן וְהַקְרִיב שֵׁם בְּנוֹ תַּחֲתָיו. וְעָלִיו נֶאֱמַר, (משלי יא, לא) 'הֵן צָדִיק בְּאֶרֶץ יִשְׁלָם'. רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי

מדרש פרשת נח סי' ט תנחומא

'הוֹצִיאָהּ מִמִּסְגָּר נִפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת-שִׁמְךָ בִּי וּבְתִרּוֹ צִדִּיקִים בִּי תִגְמַל עָלַי'. 'הוֹצִיאָהּ מִמִּסְגָּר נִפְשִׁי', שֶׁהָיָה נָח סָגוּר בַּתִּבָּה. אָמַר רַבִּי לִוִּי, כָּל אוֹתָן שְׁנַיִם-עָשָׂר חֲדָשׁ לֹא טַעַם טַעַם שָׁנָה, לֹא נָח וְלֹא בָּנָיו, שֶׁהָיוּ זָקִיקִין לְזִוּן אֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הַחֲיָה וְאֶת הָעוֹפּוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, אֶפְלוּ שִׁבְשֻׁתִּין לְפִילִין

Strive for Truth – מכתב מאליהו – Vol 2 pp 99-100

We mistakenly think that when we forget an idea, the idea no longer exists. Actually its impression still exists in our brain, but it is no longer close to consciousness. When we concentrate on recalling a forgotten idea, it may return to consciousness. Subconscious forces are at work in bringing an idea sometimes to the foreground, sometimes to the background of our mind. Knowing nothing of these mechanisms, we just call the process "forgetfulness." Sometimes an idea is sent off to the background of our mind because it holds no importance for us. Our character traits may have led us to attribute little importance to the idea and thus relegate it to the background. A fact may be present to our conscious mind, though we are no longer aware of the steps which led up to its being there. We know immediately that "two times two equals four," and do not need to go through the steps by which we teach children this elementary fact: "Here are two apples; now if we add two more apples, how many are there," and so on...

One of the subconscious activities of the *Yetzer Hara* (the self-destructive force that draws us away from God) is to hide from us the gravity of our sins and so prevent us from regretting them, and so possibly coming to repentance. People tend to forget their sins, but God will remind us of them soon enough. Even the smallest of sins are still there within us. We direct our attention away from them and this is what we know as "forgetting." Happy is the one who is aware of the gravity of his sins and the extent of his liabilities so that forgetfulness has no power over him.

#11 שפתי חיים מועדים א עמ' תנ

"כִּי אֵין שְׂכַחָה לִפְנֵי כֶּסֶף כְּבוֹדֶךָ". יֵשׁ לַהֲבִין מְדוּעַ נֹזֵכֶר כֵּאן "כֶּסֶף כְּבוֹדֶךָ", הִיא יִכּוֹל לֹאמַר "אֵין שְׂכַחָה לְכְבוֹדֶךָ"? הַתְּשׁוּבָה הִיא כֵּךְ, "כֶּסֶף הַכְּבוֹד" נִבְנָה וּנְשַׁלֵּם עַל יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל עוֹשִׂים רִצּוֹן הַשֵּׁי"ת, וּמִקְדָּשִׁים אֶת שְׁמוֹ בַּמַּעֲשִׂיָּהם הַטּוֹבִים, בְּכֵךְ הֵם מַכְבִּידִים אוֹתוֹ (רִצּוֹנוֹ שֶׁל אָדָם הוּא כְבוֹדוֹ). נִמְצָא שְׂכַל מַעֲשֵׂה טוֹב מוֹסִיף נִדְבָר בִּבְנִין כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְלִהְיֶכָּה, כָּל עֲבִירָה פּוֹגַמַת בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁאֲחֻז"ל עַל הַפֶּסוּק "כִּי יָד עַל כֶּסֶף יִיָּה", "אֵין הַשֵּׁם שְׁלֵם וְאֵין הַכֶּסֶף שְׁלֵם – יֵשׁ רַק "כֶּסֶף" וְלֹא "כֶּסֶף" – עַד שִׁימְחָה שְׁמוֹ שֶׁל עַמְלֶכָּה", (סוֹף פָּר' בִּשְׁלַח, וּבִרְש"י שֵׁם) כִּי כָּל זֶמֶן שֶׁעַמְלֶכָּה הַמּוֹרֵד בַּמַּלְכוּת ה' נִמְצָא, יֵשׁ בּוֹזֵה חִילוּל ה', וְלִכֵּן הַכֶּסֶף פּוֹגָם, וְכֵךְ כָּל חֲטָא פּוֹגָם בִּשְׁלִימוֹת כֶּסֶף הַכְּבוֹד. לַמִּדִּים אֲנִי מַכָּאן אֶת הַחֲשִׁיבוֹת הַגְּדוֹלָה שֶׁל מַעֲשִׂינוֹ, וְאֶת הָאַחֲרִיּוֹת הַכְּבֵדָה הַמוֹטֶלֶת עֲלֵינוּ בְּגִין כֵּךְ. וְלִכֵּן כָּתוּב "לִפְנֵי כֶּסֶף כְּבוֹדֶךָ". כִּי הַקִּב"ה דֵּן כָּל מַעֲשֵׂה שְׁלֵמוֹ בְּאִיזוֹ מִידָה בִּנְה אוּ פָּגַם ח"ו בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד.

מְסִיבָה זֶה "אֵין שְׂכַחָה". כִּי שְׂכַחָה שִׁיכַת בַּדְּבָר שֶׁנַּעֲשֵׂה לִפְנֵי זֶמֶן רַב וְאֶת תּוֹצֵאת הַמַּעֲשֵׂה אֵין רוֹאִים כַּעַת, אֲבָל דְּבַר שֶׁנִּמְצָא בַּהוּוֶה, וְעוֹמֵד לִפְנֵי הָעֵינִיִּים לֹא שִׁיךְ בּוֹ שְׂכַחָה, וּמִכִּיּוֹן שְׂכַל מַעֲשֵׂה עוֹשֶׂה רוֹשֵׁם בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, א"כ הוּא נִמְצָא עֲדִיין בַּהוּוֶה לִכֵּן "אֵין שְׂכַחָה".

וְזֶהוּ: "כִּי אֵין שְׂכַחָה לִפְנֵי כֶּסֶף כְּבוֹדֶךָ". הַכָּל גִּלּוּי לִפְנִיךָ מִפְּנֵי שְׂכַל מַעֲשֵׂה עוֹשֶׂה רוֹשֵׁם בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד לְטוֹב אוּ לְרַע, וּבְאַמַּת מִידָה זֶה דְּנִים עֲלָיו, וּמִכִּיּוֹן שֶׁהָרוֹשֵׁם קִיִּים לֹא שִׁיכַת בּוֹ שְׂכַחָה.

"וְאֵין נִסְתֵּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ". "עֵינֵי ה'" הַכוּוֹנָה לְהַשְׁגַּחַתוֹ ית' בְּבִרְיָאָה כַּמִּשְׁכָּח (זְכָרִיָּה ד, י) "עֵינֵי ה'" הֵמָּה מִשׁוּטָטִים בְּכָל הָאֶרֶץ, לִכֵּן מוֹבֵן שֶׁאֵין כִּסּוּי עוֹצֵר וּמוֹנֵעַ מֵעֵינֵי ה' מִלְּרְאוֹת, וְהַכָּל גִּלּוּי וּפְתוּחַ לִפְנֵיו.